

Hielprikscreening en opties bij kinderswens

Symposium voor dragers van sikkelcelziekte & thalassemie, 27 januari 2021

Dr. P. Lakeman, klinisch geneticus

p.lakeman@amsterdamumc.nl

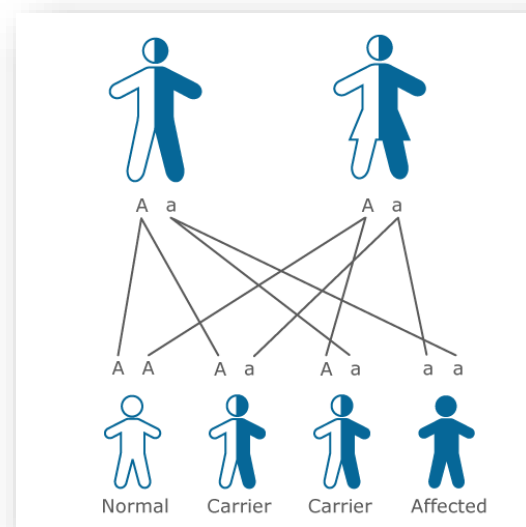

Ben je een drager? En je hebt kindwens, wat kun je doen?

Ga naar de huisarts en vraag om een dragerschapstest bij je partner!

Doel:

- Nagaan of jullie een risicopaar zijn (beiden drager)
- Huisarts > www.richtlijndatabase.nl (maart 2020)

Preconceptie Dragerschapsonderzoek (PDO) voor hoogrisicogroepen >

Initiatief: VKGN Datum: 02-03-2020

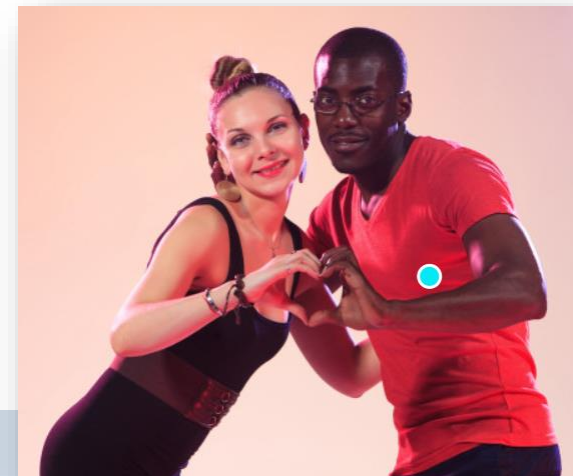
- > Definitie van hoogrisicogroepen
- > Pre- en post-test counseling bij PDO
- > Criteria en tests per hoogrisicogroep
- > Individuele testuitslag versus parenuitslag
- > Startpagina
- > Algemene inleiding
- > Normatieve kader

Als slechts één van beide partners uit een hoogrisicogroep komt

- Test eerst de partner die tot een hoogrisicogroep behoort op basis van etniciteit en/of geografische afkomst.
- Alleen bij aangetoond dragerschap wordt dragerschapsonderzoek bij de andere partner ingezet.
- Zie van een dragerschapstest af indien het duidelijk is dat de partner niet tot de genoemde hoogrisicogroep behoort.

Wil je zwanger worden?

De meeste kinderen in Nederland worden gelukkig gezond geboren. Maar ook als je zelf gezond bent, kun je toch kans hebben op een kind met een ernstige erfelijke ziekte. Voor sommige mensen is deze kans hoger dan gemiddeld.

Wil je weten of jij en je partner een hogere kans hebben? Je kunt voor een aantal erfelijke ziekten laten testen of jij en je partner een hogere kans hebben om een kind met die ziekte(n) te krijgen. Dit heet een **dragerschapstest**. Je kunt hierover praten met je **huisarts** of een **vertoskundige**. Als je een dragerschapstest wilt, kun je dit het beste doen vóórdát je zwanger probeert te worden. Er zijn mogelijk kosten aan verbonden.

Hebben jij en je partner mogelijk een verhoogde kans?
Soms hebben mensen mogelijk meer kans op het krijgen van een kind met een erfelijke ziekte. Dat geldt bijvoorbeeld:

Bezoek
www.benikdrager.nl

- Als er in jouw en/of je partners familie een erfelijke ziekte of dragerschap van een erfelijke ziekte voorkomt
- Als jij en je partner familie zijn van elkaar, bijvoorbeeld (verre) neef en nicht
- Als - jij zelf, je partner en/of jullie voorouders uit Afrika, Suriname, Antillen, landen rondom Middellandse Zee (bijvoorbeeld Turkije of Marokko), Zuid-Oost Azië of het Midden-Oosten komen (de vroegere Malaria-gebieden)
  - jullie (voorouders) oorspronkelijk uit hetzelfde dorp komen waar bepaalde erfelijke ziektes vaker voorkomen (bijvoorbeeld het kinderwensspreekuur in Volendam)
  - jullie of jullie voorouders uit de Ashkenazi-Joodse bevolking komen

Wil je meer informatie?

Over erfelijke ziekten en dragerschap:

www.benikdrager.nl

Over risico's voor de zwangerschap en de baby:

www.zwangerwijzer.nl

Voor zorgverleners:

www.huisartsengenetica.nl

Federatie
**Medisch
Specialisten**

Tools bij de richtlijn:

- www.benikdrager.nl
- www.huisartsengenetica.nl
- www.artsengenetica.nl
- www.thuisarts.nl

Deze folder is tot stand gekomen op basis van het project 'Preconceptiedragerschapsscreening-op-maat' (POM), uitgevoerd door Amsterdam UMC, afdeling Klinische Genetica mede mogelijk gemaakt door

ZonMw

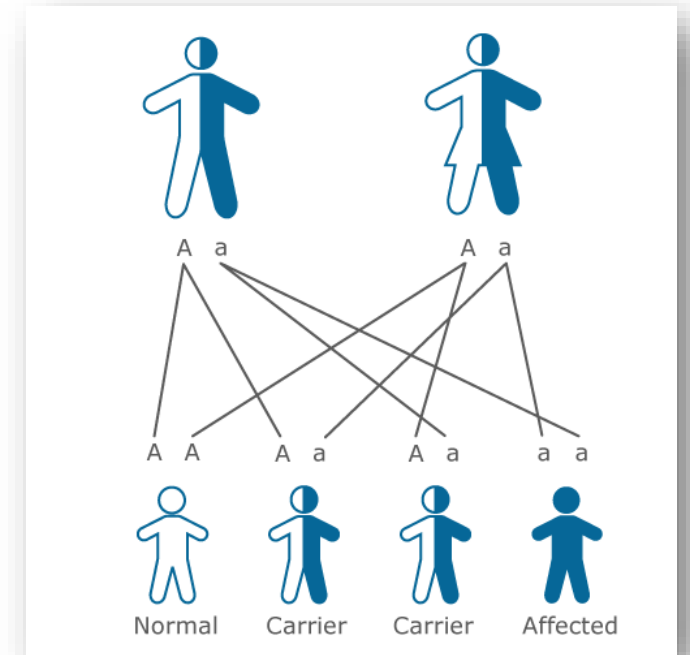
Beiden een drager? Wat kun je doen?

In elke zwangerschap 25% kans op kind met de ziekte.

Stel: je hebt kinderwens.

Opties:

- Risico accepteren en niets doen > hielprikscreening afwachten
- Testen tijdens de zwangerschap > vlokentest of vruchtwaterpunctie
- IVF behandeling met genetische embryoselectie (PGD)
- Geen kinderen (meer) nemen
- *Andere partner? Donor?*

Bij kinderwens:

je kunt vragen om een verwijzing naar klinisch geneticus om opties te bespreken

Hielprik

24 erfelijke ziekten
Vooral ernstige stofwisselingsziekten

Is uw kind net geboren? Dan kan de baby de hielprik krijgen. Via dit onderzoek kunnen ernstige ziekten worden ontdekt. Deze ziekten komen niet vaak voor. Het is belangrijk dat deze ziekten snel worden ontdekt. De behandeling kan dan ook snel starten.

2007: sikkelcelziekte
2017: alfa-thalassemie en bèta-thalassemie

<https://www.pns.nl/hielprik/ziekten-die-hielprik-opspoort>

Hielprik en dragerschap

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

UT

06274330

UT

06274330

Arts-inzender TEL. (0346) 550040
MEDISCH ADVISEUR
ENTADMINISTRATIE UTRECHT & NOORD-HOLLAND

Achternaam baby: .....

Voorna(a)m(en): ..... m v

Geboorteplaats: .....

Woonadres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Gemeente: .....

Tel.nr. ouder/verzorgers: .....

Geboortedatum: ..... tijdstip: ..... vm/nm

Datum bloedafname: ..... tijdstip: ..... vm/nm

Geboortegewicht: ..... gram

Zwangerschapsduur: ..... weken+ ..... dagen

Opmerkingen (bijv. Labnr. 1e onderzoek; reden geen materiaal)
.....
.....
.....
.....

Huisarts: .....

Woonplaats: .....

Geboren:
 thuis ziekenhuis: .....

elders: .....

Bloedafname door: screener ziekenhuis
 verloskundige anders

Naam uitvoerder: .....

Bloedtransfusie kind, indien ja datum: .....

Ouder wil geen informatie over dragerschap

Paraaf ouder(s): .....

Ouder maakt bezwaar tegen bewaren bloedmonster
voor anoniem wetenschappelijk onderzoek

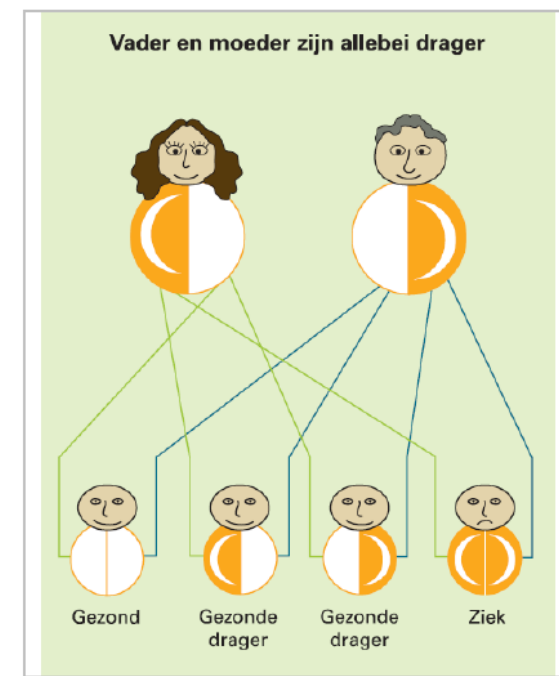
Paraaf ouder(s): .....

Met ballpoint alle gegevens invullen;
goed doordrukken, v.v.

NIET GEBRUIKEN NA 31-12-2010

Dragerschap uit de hielprikscreening

Laat je testen ! >
als je kind drager is, is de vader of moeder ook drager, maar misschien wel allebei?

Wat spoort de hielprik op en wat niet?

WEL

Sikkelcelziekte:	40 / jaar
-Dragers van HbS:	800 / jaar
Bèta-thalassemie major:	5-10 / jaar
Bèta-thalassemie intermedia	vaak, maar kan gemist worden
Alfa-thalassemie:	2-4 / jaar

NIET

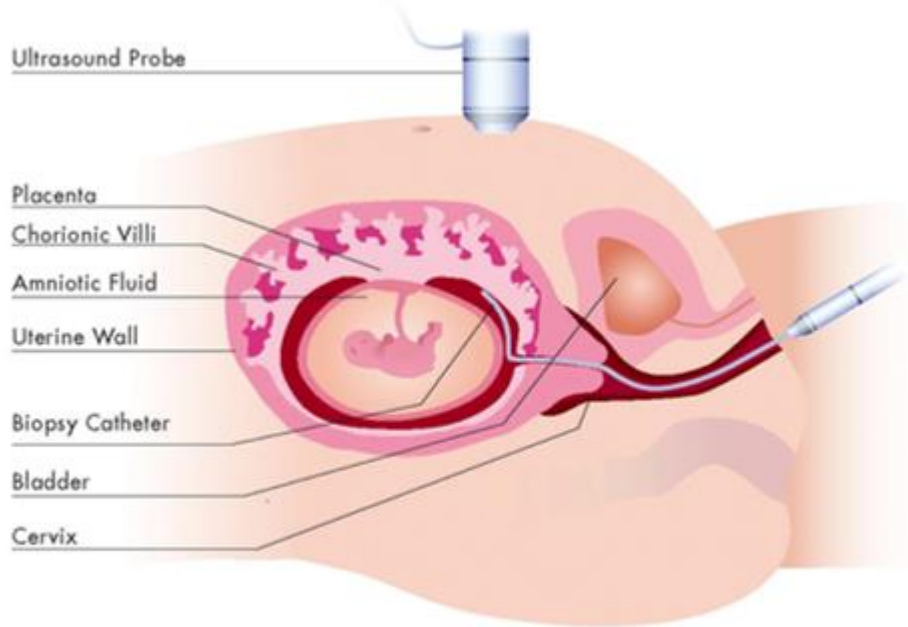
-
- dragers van HbC, HbD, HbE etc.
  - dragers van beta-thalassemie
  - dragers van alfa-thalassemie

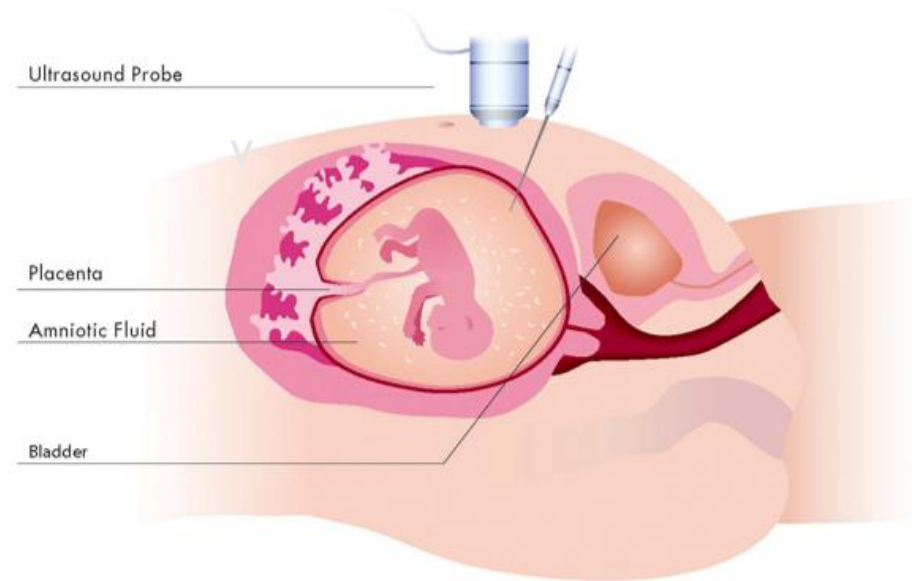
Testen tijdens de zwangerschap

Stel: je bent zwanger. Kans op ziek kind is 25%

- Gesprek klinisch geneticus
- Intake gynaecoloog
- psychosociaal medewerkster
- Miskraam risico: 0,2-0,5%
- Eventueel afbreking zwangerschap indien kind de ziekte heeft

Vlokkentest - vanaf 12 weken

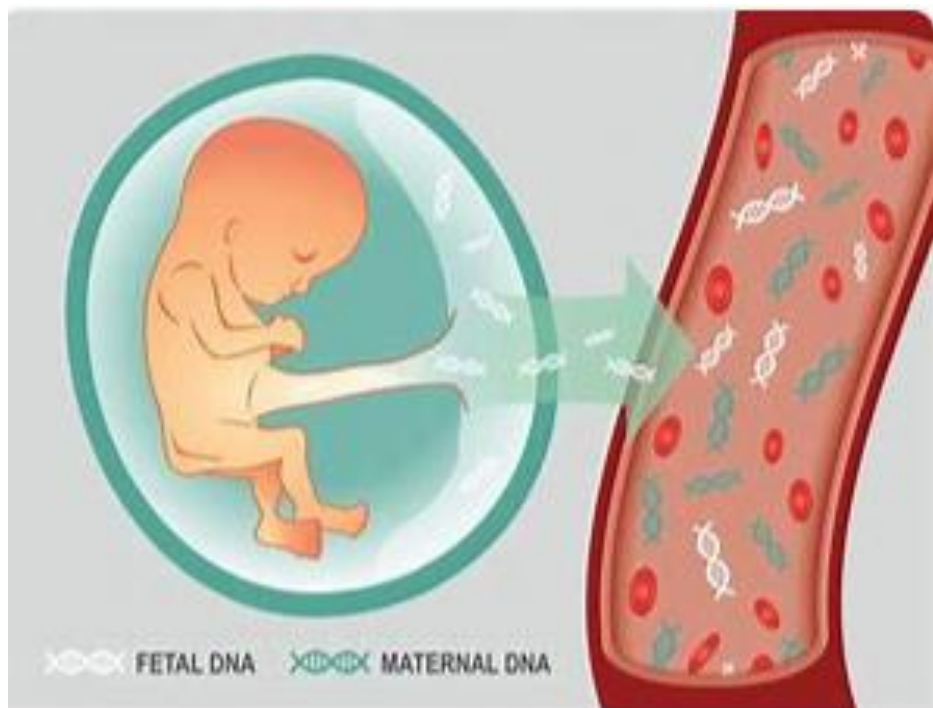

Vruchtwaterpunctie - vanaf 16 weken

Testen tijdens de zwangerschap. Is de NIPT test ook mogelijk?

Stel: je bent zwanger. Kans op ziek kind is 25%

NIPT - vanaf 10 weken

NIPT - wat kan er nu?

- screeningstest in bloed van de zwangere
- voor Down syndroom, Edwards syndroom en Patau syndroom
- en andere chromosoomafwijkingen

NIPT - wat kan er (nog) niet?

- de NIPT test kan nog **niet** kijken naar sikkelcelziekte of thalassemie
- *wetenschappelijk onderzoek* om te kijken of dit in de toekomst wel kan, wordt verricht

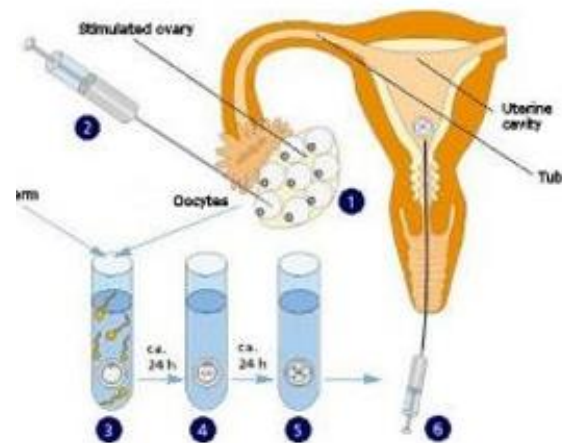
IVF met embryo selectie

Stel: je wilt een kind en je hebt 25% kans op een ziek kind en wilt geen test tijdens zwangerschap

Pre-implantatie genetische diagnostiek

- IVF/ICSI behandeling
- Genetische embryoselectie
- www.pgdnederland.nl
- 6 maanden voorbereiding
- Wachtijd IVF
- MUMC+, UMCU, AMC, UMCG

Vragen over kindwens als je allebei drager bent?

Keuzehulp

Wat kun je doen als je een erfelijke ziekte kunt doorgeven? Welke mogelijkheden zijn er in jullie geval? En welke keuze past bij jou of jullie? Praat erover met de **klinisch geneticus**. Je kunt voor de afspraak de **keuzehulp** invullen. Dan ben je goed voorbereid.

<https://keuzehulp-kinderwens-erfelijkeziekte.nl/>

'Zo'n start wil ik niet voor mijn kind'

Vragen & poll

Vragen:

p.lakeman@amsterdamumc.nl

Go to www.menti.com and use the code 45 19 08